

2025 RAMAZAN VAAZ SİLSİLESİ:

18.GÜN

DİL, KALP VE İMAN ARASINDAKİ BAĞ

(DİL, İNSAN KİMLİĞİNİN VE İMANININ AYNASIDIR!)

YAZAR: ALİ AYKAÇ

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

“İnsan hiçbir söz söylemez ki yanında gözetleyen, yazmaya hazır
bir melek bulunmasın.”

Kâf, 50/18

WhatsApp İletişim

daha fazlası için:
www.aliaykac.com

iletişim : (0)541 934 3778

Tüm içeriklerin kısmen ya da tamamen izinsiz kopyalanması, çoğaltılması, kullanılması, yayınlanması ve dağıtılması kesinlikle yasak olup kul hakkını ihlâl eder. Ayrıca bu yasağa uymayanlar hakkında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca telif hakları üzerinden yasal işlem yapılacaktır.

بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ

Hamd, sözlerin en güzelini indiren, insana dili bahşederek onu diğer varlıklardan üstün kılan, hakkı konuşanları yücelten, batılın peşinden gidenleri ise zelil kılan **Yüce Allah'a** ﷻ mahsustur. **Salât ve selâm**, bizlere edebin en güzelini öğreten, sözü hikmetle süsleyen, ömrünü hayır ve hakikatin tebliği ile geçiren, sözleriyle insanlığın yolunu aydınlatan **Peygamber Efendimiz Muhammed Mustafa** ﷺ, onun âline, ashabına ve kıyamete kadar onun izinden giden tüm mü'minlerin üzerine olsun!

Pek Aziz ve Muhterem Müslümanlar,

Allah ﷻ insanoğluna konuşma yeteneğini bahşederek onu diğer mahlûkatın üzerine çıkarmıştır. **Dil, insanın kimliğidir, karakteridir, imanının ve ahlâkının aynasıdır.** Bir insanın nasıl bir ruha sahip olduğunu, nasıl bir ahlâkla yoğrulduğunu anlamak istiyorsanız, onun sözlerine bakmanız yeterlidir. **Dil, insanı ya Allah'a** ﷻ **yaklaştırır ya da O'ndan uzaklaştırır.** Rabbimiz Kur'ân-ı Kerîm'de buyuruyor: ***“Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin.”***¹

Dilin muhafazası, kalbin ve iman dünyasının muhafazasıdır. Çünkü dil, insanın iç âlemini dışa vuran bir aynadır. Bugün dilimizden dökülen kelimeler, ahirette önümüze

¹ Ahzâb, 33/70. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا

serilecek birer belge olacaktır. İşte bu yüzden, konuştuğumuz her sözden sorumlu olduğumuzu unutmamalıyız!

İnsan, diliyle var olur. **Dilin kalp ile doğrudan bir bağı vardır.** Kalpte olan, dil vasıtasıyla ortaya çıkar. Dilin doğruluğu, kalbin doğruluğuna işarettir. **Dili temiz olanın kalbi de temiz olur; dili bozuk olanın ise iç dünyası da karışıktır.** Peygamber Efendimiz ﷺ buyuruyor: ***“Kişinin kalbi doğru olmadıkça imanı doğru olmaz, dili doğru olmadıkça da kalbi doğru olmaz.”***²

Bu hadisten anlıyoruz ki, **imanın sağlam bir temele oturması, dilin korunmasıyla mümkündür.** Mümin, her zaman dilini muhafaza eden kimsedir. Boş, faydasız ve kalpleri kıran sözlerden uzak durur. Çünkü bilir ki, **söz uçsa da, yazıcı meleklerin kaleminden asla silinmez.**

Hadis-i şerifte Efendimiz ﷺ, **iman, kalp ve dil arasındaki sıkı bağı** bizlere öğretiyor. Hadiste üç temel unsur öne çıkıyor: **İman, kalp ve dil.** Bu üçü arasında adeta sebep-sonuç ilişkisi vardır. **İmanın sağlam olması, kalbin istikamet üzere olmasıyla mümkündür.** Ancak kalbin doğru bir şekilde yönlenmesi de **dilin istikamet üzere olmasıyla** sağlanır. Demek ki bir insanın **gerçek mümin olup olmadığı, kalbinin ve dilinin durumuna bakılarak** anlaşılabilir.

² Tirmizî, Zühd, 12. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَا يَسْتَقِيمُ إِيْمَانُ عَبْدٍ حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ، وَلَا يَسْتَقِيمُ قَلْبُهُ حَتَّى يَسْتَقِيمَ لِسَانُهُ

Dil, insanın **görünmeyen dünyasını dışa vuran bir aynadır**. Kalpte ne varsa, dil onu yansıtır. Bu yüzden bir kimsenin ağzından çıkan sözler, onun iç dünyasının bir göstergesidir. **Güzel bir kalbe sahip olanın dili de güzel sözler söyler**. Ancak kalbi kin, kibir, haset ve kötü düşüncelerle dolu olan bir kimsenin dili de yalan, iftira, gıybet ve dedikodu gibi çirkin sözlerden kurtulamaz.

İbn Kayyim el-Cevziyye der ki: ***“Dil, kalbin tercümanıdır. Kalbin içinde olan şeyler, dilin kelimelerinde ortaya çıkar. Kalbi hasta olanın dili de hastalıklı olur.”***

Bu yüzden **dilin istikamet üzere olması, kalbin istikametini gösterir**. Eğer bir insan her zaman doğru konuşuyor, hayırdan başka bir şey söylemiyor, insanları incitmeden ve adaletle konuşuyorsa, o kişinin kalbi de temiz ve salimdir. Ancak dili küfür, yalan, gıybet, iftira ve kötü sözlere alışmışsa, o kişinin kalbi de aynı şekilde bozulmuş demektir.

Peygamber Efendimiz ﷺ hayatı boyunca boş sözden kaçınmış, ümmetine de dili hayırda kullanmayı öğretmiştir. O’nun en yakın dostlarından biri olan **Hazret-i Ebû Bekir radiyallâhu anh** dili hakkında öyle titizdi ki, bazen **“Keşke bu dilim olmasaydı!”** diyerek onun muhafazası konusunda ne kadar hassas olduğunu gösterirdi. Bir gün **Muâz bin Cebel radiyallâhu anh**, Peygamber Efendimiz’e ﷺ **“Ey Allah’ın Resûlü! Biz de konuştuklarımızdan dolayı hesaba çekilecek miyiz?”** diye sordu. Resûlullah ﷺ şu cevabı verdi: **“Ey Muâz! İnsanları yüzüstü**

cehenneme sürükleyen şey, dillerinin söylediklerinden başka bir şey midir?”³

Bu hadis, dilin ne kadar büyük bir imtihan olduğunu göstermektedir. **Bir insan, diliyle cennete de gidebilir, diliyle cehenneme de sürüklenebilir.**

Dil, en büyük nimetlerden biridir. Fakat bu nimet, yanlış kullanıldığında insanı felakete sürükleyen bir silaha dönüşebilir. Dil, insanı ya cennete götürecek bir köprü ya da cehenneme sürükleyen bir uçurum olabilir. Rabbimiz şöyle buyuruyor: ***“İnsanlara güzel söz söyleyin.”⁴***

Kötü söz, insan ilişkilerini zedeler, kalpleri kırar ve toplumu fesada uğratar. Bugün sosyal medya aracılığıyla nice insan yalan, iftira ve dedikoduyla kul hakkına giriyor. **Dil, ahlâkın ölçüsüdür.** Eğer bir toplumda sözler çirkinleşmişse, o toplumun ahlâkî çöküşü başlamış demektir.

İnsan, hayatı boyunca sayısız kelime sarf eder. Konuşur, anlatır, dertleşir, şikâyet eder, tavsiyede bulunur, bazen de farkında olmadan yalan söyler, gıybet eder ya da bir başkasının gönlünü incitir. Fakat pek az kişi, her söylediği kelimenin bir kayıt altına

³ Tirmizî, İmân, 8. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : شَكَّكَ أُمَّكَ يَا مُعَاذُ ! وَهَلْ يَكُفُّ النَّاسُ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ، أَوْ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ؟

⁴ Bakara, 2/83. وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا

alındığının farkındadır. **Dil, insanın dünyasını aydınlatan bir kandil de olabilir, onu karanlıklara sürükleyen bir girdap da.** Söz, sahibinin karakterini ve inancını yansıtan en önemli aynadır. **Dilin terbiyesi, aslında kalbin terbiyesidir.** Kur’ân-ı Kerîm, insanın söylediği her kelimenin bir deftere kaydedildiğini açıkça haber vermektedir: ***“İnsan hiçbir söz söylemez ki yanında gözetleyen, yazmaya hazır bir melek bulunmasın.”***⁵

İnsan her söylediğinden sorumludur. Dilimizden çıkan her kelime kaydediliyor ve ahirette karşımıza çıkacak. Öyleyse konuşmadan önce düşünmeliyiz: **“Bu sözüm, Allah’ın rızasına uygun mu?”**

Bu ayet, **sözün sorumluluğunun ne kadar büyük olduğunu** bizlere öğretmektedir. Öyle ki, insanın diliyle sarf ettiği en küçük bir kelime bile, hafife alınacak bir şey değildir. **Nice insanlar vardır ki dilleriyle kendilerini cennete taşımışlardır.** Ve nice insanlar vardır ki yine **dilleri yüzünden cehenneme sürüklenmişlerdir.**

Bir insan düşünün ki, diliyle sürekli Allah’ı ﷻ zikreder, iyilikleri anlatır, insanları hakka ve hayra çağırır. Bu kimse, **“Lâ ilâhe illallah”** cümlesini yüreğinden gelen bir imanla söyleyerek dünya hayatını tamamladığında, Allah’ın ﷻ rahmetine kavuşmayı umar. Aynı şekilde, bir insan düşünün ki, dilini yalanla, iftirayla, gıybetle, kötü sözle meşgul eder; insanların arasına fitne sokar,

⁵ Kâf, 50/18. مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

kalplerini kırar ve diliyle nice günahlara dalar. İşte bu kimse de belki bir kelimeyle ebedî azabı hak edebilir.

Peygamber Efendimiz ﷺ bir gün ashâbına şöyle buyurmuştur: ***“Kul, Allah’ın rızasına uygun bir söz söyler ve bunun ne kadar büyük bir değer taşıdığını fark etmez; fakat Allah onun bu söz sebebiyle cennette derecesini yükseltir. Yine bir kul, Allah’ın gazabını çekecek bir söz söyler ve onun ne kadar kötü bir şey olduğunu umursamaz; fakat Allah, bu söz sebebiyle onu cehennemin en derin çukuruna atar.”***⁶

Bu hadis, sözün ne kadar büyük bir nimet ve aynı zamanda ne denli büyük bir imtihan vesilesi olduğunu göstermektedir. İnsan bazen bir kelimeyle affedilir, bazen de bir kelimeyle helak olur. Sözlerin tesir gücü büyüktür; kimi zaman bir insanın ruhunu diriltir, kimi zaman da bir kalbi öldürür.

Bugün özellikle sosyal medyada ve günlük hayatta sözün sorumluluğu unutulmuş gibidir. İnsanlar, düşünmeden konuşmakta, yazmakta ve paylaşmaktadır. **Bir kişi hakkında asılsız bir söz yaymak, onun itibarını zedelemek, iftira atmak, gıybet etmek ya da küçük düşürücü ifadeler kullanmak, sözlü bir cinayettir.** Allah Resûlü ﷺ, bu konuda da ümmetini uyarmış

⁶ *Buhârî, Rikâk, 23.* قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللَّهِ، لَا يُلْقِي لَهَا بَالًا، يَرْفَعُهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَاتٍ، وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ، لَا يُلْقِي لَهَا بَالًا، يَهْوِي بِهَا فِي جَهَنَّمَ.

ve şöyle buyurmuştur: **“Müslüman, diğer Müslümanların elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir.”**⁷

Dil, bir insanı ya Allah'ın ﷻ rahmetine kavuşturur ya da O'nun gazabına sürükler. Bu yüzden konuşmadan önce şu üç şeyi düşünmek gerekir:

Bu sözüm doğru mu?

Bu sözüm hayır getirir mi?

Bu sözüm Allah'ın ﷻ rızasına uygun mu?

Eğer konuştuğumuz sözler bizi hayra ve güzelliğe götürmüyorsa, susmak en büyük fazilettir.

Rabbimiz! Bizleri, dilimizi hayırla süsleyen, kötü sözlerden sakındıran, konuştuğunda hakikati söyleyen kullarından eylesin! (Âmin!..)

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الفاتحه

⁷ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ. Buhârî, Îmân, 4.